

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema 'opravn'ništvo (administracija) in eksped'cija, Poljanska cesta h. št. 32.

Vredništvo

je na Poljanski cesti h. št. 32.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji veljá:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. več na leto.

Posamezne šte. veljajo 7 kr.

Izhaja vsak dan, izvenemši nedelje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Nasprotja.

Preteklo je še malo časa, odkar je bila Evropa priča, nam so še dobro v spominu ti dnevi, ker se še neprenehoma ponavljajo huda nasprotja, prvo v našem cesarstvu, drugo v nam prijazni Nemčiji. Obojemu nasprotju, kakor sploh vsej borbi nesrečne Evrope, je podlaga ista; boj krščanstva zoper nekrščanstvo. O posameznih sektah krščanstva nasprotnih se več govoriti ne more. Stojite si nasproti vera in nevera, naj že ima poslednja kakoršno koli ime hoče, in veliko jih je, ki pač britko čutijo tega nasprotja udarec, ne vedoč, od kod da prihajajo. V naši polovici nesrečno razdeljene Avstrije je neverni liberalizem padel s svojega mogočnega sedeža z nastopom grofa Taaffe-ja, padel vsaj v principu, če tudi v djanju in v življenju še kaže veliko svojo moč. V ponovljenju moči krščanske je gotovo mnogo pripomogel spomin na enega najslavnejših dni, najslavnejših činov združenega krščanstva nad najkrutejšim svojim sovražnikom, spomin 12. septembra 1683. Najslavnejših činov, ker je bila moč pritiska huda, kakor nikdar poprej, nevarnost za vso zapadno Evropo in njeno omiko tolika, da še zdaj s strahom mislimo nanjo, kakor pravijo sv. Oče v svojem pismu nadškofu dunajskemu: moči krščanske neposredno pred obleganjem tako razpršene po slavohlepnosti Ludvika XIV, francoskega kralja, da mora biti slep, kdor v rešitvi Dunaja ne vidi in ne spozna roke Božje previdnosti in vsemogočnosti. In vendar v kljub temu tako slavna zmaga, da po pravici zasluži, da jo slavi ves svet, ne samo krščanski, tudi nekrščanski in to tem bolj, ker vedno povdarja omiko in le omiko, kajti ravno ta zmaga krščanstva jo je rešilo za vso Evropo. Da pade Beč, kdo ne dvomi, bi se li bilo slavohlepnemu Ludviku XIV

posrečilo, zmagati slavepijanega in zmagonosnega Turka, in si tako pridobiti rimsko in nemško cesarsko krono, po kateri je toliko pozelel. In kaj bi nastopilo za vso evropsko kulturo pod turškim jarmom, nam kaže kratki pogled na naravno tako bogato obdarjene morske obali okrog Carigrada in njemu nasproti po obalih maloazijatskih, priča je nam o istinitosti pregovora: Kamor stopi turška noga, ne raste niti trava več. Bila je to slavna zmaga krščanske Evrope s papežem Inocencijem XI na čelu. — In slavnemu praznovanju te vzlasti krščanske zgodbe, so se hoteli vstavljati mestni dunajski očetje; najraje bi ga bili popolnoma zatrli, toda preprečil jim je njih mreže zraven dunajskega ljudstva dunajski nadškof s svojo cerkveno slovesnostjo po celi škofiji; primorani so bili praznovati, toda odstrani naj se od slavnosti saj to, kar je krščanskega na njej; zato se pri svojem banketu na Kahlenbergu, od koder so pred 200 leti prihrumele trume Dunaju na pomoč, niso spominjali niti Inocencija XI, niti Leopolda I, kajti bil je prvi papež, drugi vprav krščanski car, in vendar sta imenovana poleg Sobieskega in Karla Lotrinškega najmerodajnejši osebi v tem slavnem činu; dunajski liberalizem si toraj ni ohranil toliko zdravega razuma, da bi bil znal po vrednosti ceniti in slaviti tako slavne zgodovinske čine; ni si ohranil toliko poguma, da bi bil znal ceniti dela pri možeh njemu nasprotnega mišljenja; le kar prihaja iz njegovega taborišča, to se povzdiguje v nebo.

Sad krščanstvu nasprotnega liberalizma se je ravno o dnevi te redke slavnosti v tragični podobi pokazal na Ogerskem in Hrvatskem, v prvi podobi preganjanja judov, v drugi podobi preganjanja Madjarov; je pa obojemu ena in ista podlaga, isti povod, liberalcev kratkovidnost in želja po vladanju. Posrečilo se je

Tiszi za svoja načela pridobiti še k vladanju potrebno večino v državnem zboru; pretrgal je ogerske krone historično zvezo, ter iz poljedelske dežele Ogerske, kakoršna je tudi vsa Avstrija, prestvaril denarno moderno državo, skozi celih 16 let si zna obdržati to večino, obetaje svojim vladnim pristašem mastne službe, odjenjevaje madjarskim nacionalistom do poslednje črte, da hoče vse druge narodnosti ukrotiti; prepustivši judovskemu kapitalu srednji poljedeljski stan, da ga molze, izdaje mu vse državne finance, naj odvisijo od njega; obnašaje se dovolj priliznjeno tudi do vojaških krogov, kar nam pričajo ogerske delegacije, prikupovaje se protestantizmu in posebno kalvinizmu s tem, da jim daje najboljše dohodke; zastopniki katoliške cerkve, ki imajo edino v sebi kvas, zadušiti prekucijo socijalistično, zvedo iz njegovih ust, da nimajo nikakoršnih katoliških šol in vladike njene hoče omehčati s tem, da jim je žugal s konfiskacijo cerkvenega premoženja. In sad te liberalne vlade, da Tizinim najboljšim privrženecem judom, leti kamenje po njih oknih, in palice po njih hrbtih, in da je ljudstvo začelo kazati „argumento ad hominem“, da nima več socijalnega takta kakor njegova vlada, kar se menda ne more lahko tirjati, in da so liberalni judje primorani klicati po vojni, kateri so o vsaki priliki tako radi brec dajali.

Še žalostnejše posledice oholega madjarskega liberalizma se kažejo na Hrvatskem. Davki tamkaj strašansko presegaajo dohodke, to zahteva, se vé da, lastna vlada s svojim ministerstvom, svojo lastno vojno, lastnim državnim zborom itd.; zraven tega potrebuje ogerska vlada, kakor vsaka liberalna, cele armade civilnih vradnikov, potrebuje jih, da se zamore o volitvah in enakih dogodkih na-nje upirati, ker nima prave zaslombe med ljudstvom, ker

Listek.

Terminologija za rokodelce.

Velike zasluge si je pridobila „Slovenska Matica“ po izdaji svoje znanstvene terminologije za naše razumništvo. Nič manjih zaslug bi se pa ne vdeležila, ko bi se odločila za izdajo rokodelskega izrazoslovja ali terminologije. Naš narod se je vže davno probudil iz tiste vmemarnosti, v kateri mu je bilo vse jedno, ali so mu rokodelci donašali nemške ali laške račune. Dotični gospodar je račun sprejel in plačal, za vse drugo se ni brigal. Dandanes je to drugače. Naše ljudstvo od rokodelcev večkrat vže slovensko pisane račune zahteva in rokodelci jih tudi pišejo. Ker so pa rokodelci iz raznih vetrov v Ljubljani združeni, in račun vsak po svoji pameti sestavlja in reči, ki jih je popravil ali pa iz novega naredil,

tako imenuje, kakor je v njegovem kraju navada, se mnogokrat primeri, da v splošnosti ni prave edinosti. Želeti bi bilo, da bi se strokovnjaki vseh rokodelstev zbrali in določili edino merodajne besede ali termine vsak iz svojega stroka v našem jeziku, ktere naj bi potem kak slovenski jezikoslovec vredil in „Matica Slovenska“ ali ktera koli družba naj bi jih na svitlo dala in založila. Nedvomno bi pri tem dobro opravila, kajti kolikor je rokodelcev v Ljubljani in teh ravno ni majhino število, gotovo bi se vsak na jeden iztisek iz srca rad naročil. Pa ne le samo rokodelci, temveč tudi drugi Slovenci segali bi pridno po knjižici, ki bi jim povsodi bila vgodno in pravo vodilo.

Za izraze tistih rokodelcev, ki niso naše gore listi, in so se iz ptujega k nam presadili naj bi se vzela terminologija iz družih slovenskih jezikov in za naš jezik določila. — Naši rokodelci imajo mnogo dobre volje in bi se

najraje čistih in pravih slovanskih izrazov pri svojem opravilu posluževali. Koliko mojstrov in pomočnikov nam je že tožilo, kako bridko da svoje terminologije pogrešajo, ker so vsled dolgoletnega nemčevanja skoraj vsi rokodelski izrazi grdo popačeni, tako da se jih rokodelci sami sramujejo imenovati.

Za vsako reč, ki se je pri nas izumila, imajo v dotičnem kraju tudi pošteno slovensko ime; le ponj je treba, pa je. Čim dalje smo od mesta med prostim narodom, tim čisteje je zaklad domačih besed, ki se bo v tem smislu nabiral. Truda in znoja sevéda se ne smemo bati, kajti ta je pri vsakem uspešnem delu. Da pa s takim podvzetjem vrlo vstrežemo našim rokodelcem in v javnem življenji napravimo velik red, tega smemo biti si svésti. Ako z začetka drugače ne gre, naj se določi kako mesto, ali kaka oseba, kateri naj bi rodoljubi, ki bi se lotili težavnega posla nabiranja rokodelskih izrazov za orodja in opravila, do-

je nenaravna, in ker jih potrebuje, stvarja si za nje nove službe, da jih ima kam nastaviti in tako prihaja vladni stroj vedno bolj kompliciran in dela veliko slabše; veliko kuharjev — gotovo jed preslana ali neslana, ker se eden na drugega zanašajo. Vlada je te armade potrebovala naenkrat, vzela je toraj vse, sposobno ali nesposobno, samo da je trobilo v njen rog. Tako je došlo med vradna kolesa modernega državnega stroja mnogo, mnogo smeti, ki so toliko predrznejši kolikor nesposobnejši in zavednejši, da vlada brez njih izhajati ne more, ker v narodu nima zaslonbe. Naravno je, da na taki način morajo davki naraščati, da jih ljudstvo ne zmaga, in zraven še po privatnih potih, katerih jim je dovolj na razpolago, kmata dero, ni čuda, da se narodu srd obrača posebno zoper nje, da ljudje skoro ne morejo videti nikogar, ki suknjo nosi. Bodi dovoljeno v kratkem posneti, kar o hrvatskih razmerah piše dobro poučena „Wien. Landw. Ztg.“ „Hrvatski poljedelec, od narave obdarovan z nekako inteligenco, kakor se redko nahaja po deželi, ima malo potreb, je zadovoljen, podložen, pa tudi, in to po pravici — nezaupljiv. Vsi stanovniki nikogar tako ne molzejo kakor njega, in mnogo jih živi samo od tega, da le njega žulijo, ni čuda, da se na vsakega ozira sumljivo. Slabo je in ob enem dobro, da je tako zadovoljen. Nekoliko koruznih žgancev, koruznega ali prosenega kruha, večasih zelje in fižol, kuhano skupaj, in pa surova čebulja, to je vsa njegova hrana. Edini vžitek, ki si ga sem ter tje, večidel le malo dni v letu privoščijo, je vino. Sreča je in nesreča, da on za svoje življenje tako malo potrebuje, ker v današnjih razmerah bi si več ne zamogel privoščiti. To je njegova sreča; nesreča zopet, da ravno zaradi svoje zadovoljnosti si ne prizadeva, da bi si zboljšal svoje življenje.

Ob času volitve se mu vse sladka, obetajo se mu mogoče in nemogoče reči. Pri taki priliki se je nekdanj kmetu obljubilo, da mu skozi tri leta ne bode treba plačati nikakoršnega davka, in res ga skozi celi ta čas nihče ni tirjal, naposled pa okusi vso postavno ojstrost. Kar bi bil lahko plačeval vsako leto z malim pritrgovanjem, se zdaj naenkrat od njega tirja; niti vreča žita, niti kako živinče se mu ne pusti, brez usmiljenja, brez prizanesljivosti se mu vzame vse, kako si potem pomaga dalje, to je njegova skrb. Žito in živina je prodana, a dolg ne poravnani, kajti pogosto se zgodi, da prodane reči ne pokrijejo niti stroškov, in

pošiljali svoje zbirke. Delo je krasno, opravila pa čez glavo, toraj prijatelji našega slovstva, na noge vsak po svojem okraju okoli ključarjev, mizarjev, kovačev, krojačev, čevljarjev, urarjev, usnarjev, sodarjev, vozarjev itd. Vsak naj skrbno nabira domače izraze za opravila in orodje ter zbirko tako dolgo hrani, da se določi oseba, ktera naj bi osredje vsega delovanja postala. Tej osebi naj bi se zbirke pošiljale. Stvar je premisleka vredna, naj pa še kdo drug kaj zine o njej.*

*) Po naših mislih dalo bi se to doseči po bolj kratki poti. Gosp. profesor M. Pleteršnik ima v delu slovensko-nemški slovar Wolfow in v rokah dotično stvarino. Naj bi se dovolilo, da se iz nje omenjena terminologija izpiše morebiti po družnikih katoliške rokodelske družbe, ktero naj bi kak izvršen vredil in kak domoljub založil. Nasvetovalna sestava je pa v istini potrebna, in naj se pospeši na korist in čast našemu domačemu rokodelstvu. Vredn.

tako veselo živé davkarski eksekutorji (prava občna šiba) in tromlajo na boben. Naposled pridejo na vrsto travniki in njive, in tako ti država nakupi na tisuče johov, ki ostanejo zapuščeni, neobdelani, in ne dajejo nikakoršnega davka. — Kmet zdaj obljubam ne verjame več, in njegov strah pred novimi davki je tolikošni, da so n. pr. v nekaterih krajih kmetovalci zagledaje komisijo za sadno drevje, mislili, da jim bodo tudi naložili davek, vse posekali in sežgali. Dostavka in pojasnila tak dopis ne potrebuje, pač se nam pa vriva nepovoljno vprašanje, ko slišimo od vseh strani klic, da se morajo vstaši ojstro kaznovati; kakšno zadostenje se pa bode dalo narodu, zaradi takega postopanja? Ni li vladna skrb, delati na blagor naroda in ne svojih pristašev, in narod vlado plačuje in zdržuje? — Se je li narod hudobno vzdignil, ni li bil k temu primoran? ni li že klical za pravico v Budapešti po javnih listih in shodih, toda gluhim ušesom? Ne bi bilo po pravici, da se prvi kaznuje oni, ki je prvi in z večjo zavednostjo postavil in pravico z nogami teptal? Tako je svet, dokler je bil krščanski, zmagal krutega sovražnika, ki je od drugod pridrl nad njega, a krščanstvu nasprotni moderni liberalizem je v mirnem času v svojem naročju si izredil najnevarnejšega sovražnika, ta moderna nevera in po nji povzročeni vstanki so predigra, kakor se nam dozdeva, strastne katastrofe proti koncu tega stoletja, proti kateri je bila revolucija l. 1789 le otročja igrača!

Druga dva tabora si stojita nasproti v Nemčiji in sicer v Düsseldorfu zbrani nemški katoliki združeni z mnogimi najslavnejšimi možmi celega sveta, in v Wittenbergu zbrani protestanti obhajajo svoj 400letni rojstni dan Martina Lutra, svojega preroka. Katoliki v Düsseldorfu nočejo napraviti svojim nasprotnikom veselja, da bi se razrušili posebno v socialnih prasanjih; nasprotno gredo temu prasanju na dno, in pri njegovem natančnem pogledu najdejo, da to prasanje ni samo denarno, ne samo gospodarstveno, ampak tudi še moralno, versko prasanje. In temu primerno kažejo potem tudi delati na njegovo odpravo, delati zato, da cerkev zopet pridobi si svojo prostost, in zastavi svojo moč, da to nevarnost spravi iz sveta; da se spolnujejo njena načela, ne bi bilo na svetu toliko nevošljivosti, sovraštva, poželjivosti, zanikrnosti in trdosrčnosti, in niso li poslednji najmočnejši stebri socializma?

Take človeške strasti, ki svet stresajo, da živimo kakor na vulkanu, se ne dajo odpraviti niti z ječo niti z bajoneti, ne z obsednim stanom, tukaj zamore pomagati le ona, ki ima moč do človeškega srca in moč se zoperstaviti njegovim strastim, to je cerkev, in da ima ona prostost, da združena s svetno močjo razvije svojo moč, že bi se bili davno znebili tega najnevarnejšega sovražnika celega človeštva. Zato delovanje brez vrisa, tudi v skrivno molitev podajo si močje svoje roke in Bog daj blagoslov!

Ravno nasprotno v drugem taboru; mesto z resnim očesom pogledati nevarnost, ki preti vsi Evropi, — tudi Nemčije ne izvzete vkljub njenim nebrojnim bajonetom; ti ljudje lažejo sami v svoj žep, in lažejo tako debelo, da menda sami sebi ne verjamejo; nemogoče je verjeti, da oni resnobno jemljejo že zdavno med staro šaro pokopane fraze, o prostosti vesti, ko 15 milijonov katolikov kliče po njej, o ponižnem iskanju resnice, ki jih tako ne-

izrečeno v oči bode, in o potrpežljivosti proti drugim verskim spoznanjem. Ravno poslednjo točko, o potrpežljivosti, so kaj drastično ilustrirali, kajti edini so bili vsi samo v nestrpnosti do katoličanstva, posebno do papežtva. Napadali so zraven tega posebno katoliški celibat, ne ravno na slavo svojih krasnih zakonskih družic, kajti da je zakon posebno v duhovskem stanu tako prijeten, ne bi ga vsilovali svojim sovragom in nasprotnikom. Napadali so naše usmiljene sestre, ki se jim pa menda ne vrivajo v postrežbo bolnikom, nasproti pa pogosto njihovi verniki njim v bolnišnice, v nebo povzdigovaje svoje drakonite, ki niso drugega nego slaba pena, posneta od naših usmiljenk, in naposled so v svoji strpnosti do drugih veroizpovedanj se res vzdignili tako visoko, da moramo občudovati njih zgodovinsko vednost, in njihovo resnicoljubnost, da katoliške dežele so gnjezdo vse prekucije in vsake revolucije.

In tako se predrznejšo govoriti protestanti o rojstni slavnosti svojega reformatorja Mart. Lutra, tisti možje, o katerih pravi Hugo Grotius: „Reformati ferme omnes seditiosi“, o katerih ni težko dokazati, da ravno iz njihove reformacije prihajajo vse prekucije današnjih dni. Tako si upajo govoriti reformirani Nemci, med kojimi sta se rodila Hödel in Nobiling, — komu nista več v spominu? Samo njih rojaki so na nju pozabili, kakor je videti. Toraj v enem taboru, kjer se socializem ni rodil, mislijo in delajo na to, da ga odpravijo; v drugem, kjer je on doma, njegovi lastni bratje, bi ga pa radi zgrabili in podtaknili drugim.

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. novembra.

Avstrijske dežele.

Državni zbor snide se 4. decembra. Že v prvi seji pride na vrsto finančni razvoj (ekspozé) in poddržavljenje Franc-Josipove in pa Plzenj-Priesenske železnice. Imeli bomo toraj za leto 1884 v finančnem proračunu provizorij, ki bode skoraj ves čas do Božiča za se tirjal. Državni zbor sešel se bode letos že v novi zbornici in se polagoma že priprave zanj delajo. Z otvorjenjem zbornice vložil se bo za jedno svršenik.

Osrednje nadzorništvo za **pošte in telegraf** vstanovilo se bo na Dunaji po vzoru osrednjega nadzorništva za avstrijske železnice.

Iz vseučilišča na Dunaji. Profesor Lorene je ustavil svoje predavanje do srede, 7. t. m.; na durih njegove sobe št. 42 je bilo brati, da gre zaradi nujnih opravkov na potovanje, in da mu je slavno dekanstvo za to podelilo postavni odpust in da bode nadaljeval svoje predavanje prihodnjo sredo. — 3. t. m. je bilo mirno na vseučilišču, nekaj se jih je bilo zbralo pred dvorano dr. Maassna, a po besedah profesorja Exnerja so se razšli. Prof. dr. Unger je imel prvo predavanje, a brez smeha tukaj ni bilo, ker je gospod profesor poslušalce nagibal na to. Pri začetku svojega govora je izrazil veselje nad lepimi prostori, v katerih mu bode sedaj učiti, mimo bivših, zaduhlih sob v prejšnjem poslopju. Med svojim govorom je potem večkrat zašel v politiko. Občno veselost je zbudil, ko je rekel: dandanes vse govori o solidarnosti (eden za vse in vsi za enega), beremo, da je vlada solidarna, da so narodi, Čehi, Hrvatje in Slovani solidarni, ali pa vse to ni na škodo solidnosti Avstrije, je drugo vprašanje. Ta prestop na politično polje je vse v smeh pripravil, a profesor se je izgovarjal, da politikovanja ne more popolnoma opustiti.

Iz delegacij. Budgetni odsek delegacij dežel zastopanih v državnem zboru, je imel danes sejo, v kateri se je obravnavalo o rednih

in izrednih potrebščinah, potem o naknadnem kreditu za pomorstvo in dalje o potrebah za vojno. Pri seji sta bila: državni vojni minister grof Bylandt-Rheidt in admiral baron Pöck. Grof Coronini je poročal o prevdanku za pomorstvo, povdarja njegovo važnost in potrebo, preskrbeti mu vsega, kar tehnika ponuja, da bo vredno zastopalo veledržavo Avstro-Ogersko, in nasvetuje, da bi se nastavki sprejeli po nasvetu vladinemu; vendar je bilo pri nekaterih naslovih nekoliko odbitega ali se je nekaj manj nasvetovalo. Vsega skupaj so črtali le 22.500 gold. Lastnih dohodkov so dokazali skupaj 100.000 gold., kar je bilo sprejeto. Pri posvetovanju o izrednih potrebščinah so privolili za vodopisni (hidrografski) urad 9320 gold. Nastavek za popravilo poslopja poveljništva pomorskega arsenala za l. 1884 12.000 gold. ni bil sprejet. Drugi naslovi izvanrednih potrebščin so bili sprejeti. — Pri nekadnem kreditu za redne potrebščine pomorstva l. 1883 so črtali 20.000 gld. pri naslovu: „Plača in obleka, tako da svota naknadnega kredita znaša sedaj 239.696 gold. Posvetovali so se potem o potrebščinah za vojno. Vojni odsek ogerske delegacije je imel v ponedeljek 5. t. m. sejo, v kateri je poveril odsekovo poročilo, katero je bil predložil Rakovsky.

Kraljevi komisar *Ramberg* je prišel iz Budapešte v Zagreb in je zopet prevzel svoje poslovanje.

Na *Ogerskem* so ljudje zopet silno razburjeni, ker se na nove volitve komitatnih uradnikov pripravljajo. V širjem pomenu besede so te volitve nekaka predigra državnoborskih volitev, ki se bodo drugo leto pričele.

Gnjilost ogerskih razmer ni tako sijajno dokazala skor nobena stvar, nego tisto sleparstvo z domoljubjem zaradi Csangov. Najgorečnejših nabiralcev je bil nekov Bela Harsányfaloy, a nabranih denarjev ni rabil za Csangose, marveč za-se. Sleparstvu so prišli na dan, in nesebičen nabiratelj ni bil Bela Harsányfaloy, marveč klativitez Ferdinand Holländer, ki je bil poslednjič v Velikem Varadinu zaradi goljufije leto in dan zaprt. Sleparja so prijeli, ker pa v občini Fura v komitatu Sabolskem ni bilo ječe, so ga pripeljali v drugo stanovanje, od tam ga je noč vzela.

Vnanje države.

Upor v Zajčaru na Srbskem vnel se je zaradi pobiranja orožja. Vše pred skupščino, kakor smo poročali, je bilo zankazano, orožje dosedanja vojaški milici pobrati in ga v kraljeve orožnice spraviti. Ker so bili pa takrat duhovi po mestih, kakor po deželi silno razburjeni, je vlada odjenjala in pobiranje na ugodnejši čas preložila; sedanje vreme zdelo se ji je ugodno za izvrševanje. Do sedaj je imel namreč vsak Srbin vse svoje orožje, kar ga v boji potrebuje, doma pri sebi, ker je bil vsak rezervist. Nova vojaška postava pa to drugače ukazuje. Povsod so se kmetje branili orožje odajati, in so rekli, da brez njega ne morejo živeti, ker ga imajo za lastno obrambo. Kjer je gosposka z lepo poskusila, je vse le pri razgovarjanju ostalo, kjer so pa strogo postopali, zadeli so na javen upor.

Na *Srbskem* je jabelko notranjega razpora dozorelo in le še malega vetra potrebuje, da odpade in bode narod po njem planil. Revolucija je pred durmi, kajti, kakor smo že omenili, ukazala je vlada za zajčarski okraj obsedni stan in za okraj Crnoreka pa naglo sodbo, kar je ondošnje kmetje tako razkačilo, da so posedli sotesko pri Čestibrodici in pa vrh pri Lukovem, da zabranijo vojakov prihod. Častnikom in podčastnikom nakazal je kralj za celi čas obsednega stana dvojno plačo, kmetom pa, da morajo vojake na lastne stroške preživiti. V Belgradu opustil se je svobodni tisek in vpeljala cenzura, prepovedalo se je narodno pravo zbirališče in zadrug. Kar se svobodnega tiska tiče, tukaj le omenimo, da naša tiskovna svoboda proti srbski še senca ni! Od leta 1881 počenši pa do danes pisale so srbske novine radikalne in socialne, t. j. ondašnje delavniške stranke, kar jim je v glavo padlo. O Bogu in kralji govorile so tako zaničljivo in bogokletno, da so človeku lasje po koncu stopili čitajočemu

dotične članke. „Borba“ vprašala je mnogokrat kralja, kojega je ljudskega oskrbnika imenovala, kdo mu je dal pravico, da se predrzne „po božji milosti“ imenovati, in če je on, zakaj bi drugi Srbi to ne bili, ki so ravno toliko za osvobodjenje naroda trpeli, kakor Obrenoviči, če ne več. In to je še najmanjša nespodobnost, koje je srbska delavniška stranka kralju nasproti zakrivila. Ko je leta 1881 spomladi okoli velike noči po Srbiji slana češplje pobrala, se „Borba“ zopet ni sramovala bogokletnega članka, v katerem pravi: „Če je to pravi Bog, s katerim ljudstvo dan na dan slepita, sedaj naj se pokaže! Ako bodo češplje v drugič evesti jele in v jeseni sad rodile, hočemo tudi mi vanj verovati.“ V očigled take zlorabe tiskovne svobode moramo srbskemu ministerstvu le čestitati, da jo je omejilo ali suspendiralo, in jako obžalujemo, da se to že ni poprej zgodilo. Srbi so čez noč prosti postali, in vlada jim je v prvi navdušenosti podelila pravice, za kakršne narod še ni dozorel in od tod zloraba. Vse pa sedaj tam doli na to kaže, da je državna prekucija pred durmi in brž ko ne Obrenovičevi dinastiji zadnje ure teko. Nikakor ni brez pomena, da se je Peter Karadjordjevič ravno letos na Črnigori ženil.

O *Bolgarski* prinesli so časniki vest, da se misli proti Rusiji vzdigniti. Nam se je vest takoj v prvem trenutku ravno takega pomena zdela, kakor če bi se muha slonu na rilec vsedla in za to je tudi do danes omenili nismo. Senzacionalno laž provzročil je odpust ruskih časnikov iz bolgarske vojske.

Albanci iz Albanije, Macedonije in Epira vložili so menda velesilam prošnjo, ker zahtevajo, da bi se odtrgali od Turške in priklopili k Grški. Koliko je na tem resnice, pokazala bo bodočnost.

Nemška bode pomnožila svoje topništvo samo iz tega vzroka, da se svetovni mir bolj podpre.

Ruski državnik Giers se bo ob priložnosti svojega potovanja na Francosko tudi po več dni na Dunaji in v Berlinu mudil.

V *Parizu* je govor našega državnika grofa Kalnokija gledé otvorjanja delegacij napravil najboljši utis in ga Francozi hvalijo.

Francoska vlada imenovala je svoji 8 do 9000 močni vojski v Tonkinu generala Millota za vrhovnega poveljnika, ki ima pa toliko roke zvezane, da se mora za vsako podjetje poprej z admiralom Courbetom in civilnim komisarjem Harmandom pomeniti. General Millot je jako trden republikanec in osebno prijatelj bivšega vojnega ministra Thibaudina.

General Bouët, bivši zapovednik v Tonkinu, pravi, da se francoska vlada ne sme nikakor novih žrtev bati, ako hoče v Tonkinu trdno tla pod noge dobiti. Najmanj 10.000 mož in to konjikov bo potreba, če bodo hoteli uspešno prodirati, kajti on ceni zbrane Kitajce na severozapadu od Tonkina na 10.000; dobro oboroženi in po nemškem načinu so ti ljudje izvežbani. Umejo tudi jako spretno šance staviti, za kojimi se izvrstno bojujejo. Iz vsega postopanja njihovega, še bolj pa iz načina, kako se vtrdujejo, spoznal je general, da morajo zapovedniki in višji kitajskih v Tonkinu zbranih vojakov nemški častniki biti.

Rusija ima svoje nihiliste, Velika Britanija svoje fenirje, ki imajo gnjezdo na *Srbskem*. Zakletev njihova pokazala se je uni teden v strašni luči v Londonu. Drug čin, ki gre tudi na njihov račun, je veliki požar v Woolwiški orožnici. Govori se pa še o bodočih vže pripravljenih napadih na varnost človeškega življenja in imetja. Vzrok temu zavratnemu napadanju je angleško samoljubno in mnogokrat oderuško postopanje napram Ireem. Fenirji dali so si nalogo z grozovitostjo, najvišjo silo in s strahom in grozo to doseči, kar jim Angleži po božjih in človeških postavah odtegujejo, namreč pravico. Na vsak način so takšni izgredi obžalovanja vredni.

Izvirni dopisi.

iz Celja, 5. nov. (Važen odlok.) Šolski svet za celjsko okolico je pretečeno leto naznanil

okrajnemu šolskemu svetu v Celji, da se pri krajnem šolskem svetu uraduje slovenski in naj okrajni šolski svet tudi v prihodnje dopisuje v slovenskem jeziku. Ker se pa nemškoliberalna večina v okrajnem šolskem svetu ni zmenila za želje slovenskega ljudstva ter pošiljala v celjsko okolico vedno nemške dopise, je načelnik krajnega šolskega sveta gosp. Lipovšek na vsak nemški dopis zapisal: ne razumim, ter poslal nemško pismo zopet okrajnemu svetu nazaj ter tirjal slovenske dopise. Po daljnjem boju je poslal krajni šolski svet pritožbo v Gradec k deželnemu šolskemu svetu, naj ta ukaže, da bodo gospodje Glantschnigg, Ambrožič, Zottl itd. dopisovali v slovenskem jeziku Slovincem. Preteklo je več mesecev; prva pritožba krajnega šolskega sveta v celjski okolici ni pomagala nič; napravila se je toraj druga: to je zdalo. Deželni šolski svet je ukazal okrajnemu šolskemu svetu, da naj dopisuje v celjsko občino v slovenskem jeziku, ker slovenska občina ni dolžna sprejemati nemških dopisov. — Žalostno je sicer, da se mora Slovenec na slovenskih tleh še vedno boriti in prositi in beračiti za svoje prirojene pravice; toda možaka značajnost mora zmagati. Naj posnemajo vsi načelniki krajnih šolskih svetov možato postopanje krajnega šolskega sveta v celjski okolici in tudi oni dobijo slednjič svojo pravico. —

Iz *Tolminskega*, 1. novembra. Pri tukajšnji sodniji je navada, slovensko sestavljene pogodbe nemško vknjiževati in reševati. Na vprašanje, zakaj se tako ravna, se vedno dobi odgovor: — da na višji ukaz. Govori se celo, da so nekteri prosili za rabo slovenskega jezika pri vknjiževanju, pa so bili zavrnjeni. Naši dosedanja gospodje pri sodniji, čeravno niso pismeno zmožni slovenščine, sicer niso bili slovenščini tako neprijazni, kot naši renegatje; vendar smo radostno pričakovali novega gospoda sodnika, ako ima res toliko srea do Slovencev in njih jezika, kakor ga hvali nek dopisnik iz njegovega prejšnjega okraja. Pri nas bi imel dosti in mnogo več priložnosti, se takega skazati.

Kdor je čital v št. 219 „Slov. Naroda“ pomirljivi dopis gospoda Gr. Tolmancem, se utegne nadjati, da si bode kdo prizadeval v tem smislu delovati ali — kakor se tu pravi — vtikati. Pa kar slovenski časniki pišejo, na to se malo pazi, če tudi je še tako pametno, marveč se temu še bolj nasprotuje. Tako se je zgodilo tudi Gr. dopisu. Gosp. D. je djāl, da od tožbe proti „Soči“ ne more odstopiti, ker tú gre za čast Tolminec in — basta. Drugi pa so rekli: — Amen. In tako ostane. Da bi si pa gosp. D. premislil, tega tudi ni upati, ker je že prej strastno na to delal, da bi „Soči“ kolikor mogoče nagajal, in mu je ta slučaj le dobro došla prilika, da bi se po svoji želji raznosil.

V dan 28. okt. je imelo občinsko starestinstvo sejo, pri kateri se je sklenilo, tožbo proti „Soči“ nadaljevati. Dvomljivo je, da so pri tem tudi razpravljali, kako bi bilo potem, če pri tožbi zapadejo. Znabiti se, kakor po navadi, zanašajo, da jim bodo stroški „šenkani“!

Domače novice.

(„Društvo za pospeh gibanja tujcev na Kranjskem“) se je ustanovilo v Ljubljani in imelo preteklo nedeljo na „rotovži“ svojo sejo. V izvrševalni odbor voljeni so bili gg.: Deželni odbornik O. Detela, Fr. Doberlet, železnični predstojnik G. Habit, dr. Keesbacher, dr.

Kapler, stavbeni svetnik Fr. Potočnik in dr. J. Tavčar. Naloga temu društvu bo menda, olajševati tujcem pri nas bivanje in občevanje.

(Umrl) in danes popoldne pokopan je bil telegrafski uradnik Fr. Remec, rojen v Rupih na Gorenjskem, po daljnem bolehanju. Znan je bil kot prevoditelj več ruskih spisov.

(Čitalnica v Šiški) priredi na Martinovo nedeljo, 11. nov., v prostorih Koslerjeve pivarne besedo s plesom in „bazarom“. Spored: 1. P. Angel. Hribar — „Brambovska“, možki zbor s spremljevanjem godbe. 2. F. S. Vilhar — „Bledi mesec“, mešani zbor. 3. „Narodu“, deklamuje gospica Zor-ova. 4. A. Förster — „Kitica slovenskih narodnih pesmi“, mešani zbor. 5. Dr. G. Ipavec — „Slovenec sem!“, možki zbor. 6. F. S. Vilhar — „Domovini“, mešani zbor. „Eno uro doktor“, burka v enem dejanju; poslovenil J. Aléšovec. Začetek ob 7. uri zvečer. Častiti društveniki so vstopnine prosti; neudje plačajo 20 kr. V „bazaru“ zamore vsakdo kupiti, kar mu drago.

(Predrzen napad.) Ko so včeraj zvečer vsi duhovniki trnovskega farovža v Ljubljani sedeli pri večerji in je kuharica pospravljala po župnikovi sobi, stopi neki neznan človek v sobo in deklo vpraša, kje so gospodje. Ko mu odgovori, da so pri večerji, ji podá nek list rekoč, naj ga nese župniku, da ga podpiše. Kuharica odgovori, da naj gre iz sobe ven, ker ga ne sme samega notri pustiti. Na te besede se neznan v njo zažene, jo sunje z nožem v prsi, da ona pade in pri tem z bližnje mize zbijje na tla svetilnico, s petrolejem napolnjeno. Svetilnica se razbije, kamneno olje se razlije po ranjeni dekli, začne goreti in vname se tudi obleka. Na silno upitje prileté gospodje iz jedilnice, najdejo kuharico gorečo na tleh ležati in vso v krvi. Napadnika ni bilo nikjer več. Komaj pogasé gorečo obleko. Nevarno ranjeno deklo previdijo s ssv. zakramenti, in jo na to odpeljejo v bolnišnico. Rana je huda, in tudi ožgana je sirota takó, da bo težko težko ostala pri življenju. Po izjavi ranjene bil je napadnik kakih 30 let star, srednje velikosti in imel je brke. — Človek bi vprašal, kako je to mogoče v Ljubljani? Ali povedano naj bo, da po ljubljanskih žganjarijah je najti dokaj junakov, za tako zločinstvo sposobnih, ki po hišah beračijo, da si dobé soldov za pijačo. Menimo pa, da bi tudi v Ljubljani ne bilo nemogoče, kar je skoraj po vseh večih mestih Evrope vže vpeljano: domoče siromake doma preživeti in potem vsako beračenje po hišah in ulicah odpraviti; zraven pa pozorno oko imeti na žganjarske junake.

Razne reči.

— † Preč. o. Friderik Hoenigmann, prejšnji izvrstni provincijal sv. Križa, je 2. t. m. umrl na Kostanjevici pri Gorici. R. I. P.!

— Na dunajski univerzi se bodo menda vpeljali izkazovalni listki za vseučilišnike, da se bode reportérski židovski sodrgi enkrat za vselej tija pot zaprečila. Listki se bodo že v osmih dneh med dijake razdelili.

— Električna razstava na Dunaji se je zopet zatvorila. Ne še popolnoma tri mesece je tega, bilo je v prvi polovici meseca avgusta, ko jo je cesarjevič Rudolf slovesno odprl z besedami: „Morje svitlobe žari naj se iz tega mesta, in nov napredek stopi naj med svet“, ter je ob enem pokroviteljstvo razstave prevzel. Električna razstava odprla je strmečemu svetu čuda, o katerih si svoje dni vele-

umi še mislili niso. Davno gojene nade spolnile so se fizikom in mehanikom v mnogo večji meri, kakor so se sami nadejali. Skrivne in silne moči elektrike povezane in vklenjene so v človeških rokah na razpolaganje tovarnam, prometu, razsvitljava in zdravnikom. Basen pripoveduje o Prometeju, da je iz solnce ognja ukradel, ter ga na zemljo prinesel; Franklin spravi se je nad strašno moč nebesko, nad žarni blisk, ter mu po strelovodu pot predpisal; naši tehniki so pa to nebesko silo vklenili v stroje in jo prisilili, da človeku služi mesto konja, ker mu vozove vlačí, mesto olja ali plina, ker mu temno noč razsvetljuje in mesto neznatnih mazil, ker mu trganje ozdravlja. Kje je na svetu še kaka druga reč, ki bi za toliko raznovrstnih opravil sposobna bila in vrh tega pa še iz kraja v kraj govorila in pisma pisala? — V nedeljo 4. novembra obiskal je cesarjevič s svojo prevzvišeno soprogo poslednjič razstavo, ter načelnike in drugo višje oboje pozdravil, rekoč: „Delo, ktero smo tukaj pričeli, smo dokončali in brez pretiranja lahko rečemo, da je naše najpogumnejše misli daleč preseglo. Silno mnogo smo dosegli. Odprli smo obrtniki novo, do sedaj še malo znano polje in delali smo za bodočnost. Tu so združeni za blagor ljudstva vedno vneti mestjani, duševno plemstvo, umetniki in pisatelji naše domovine, osobito pa dunajskega mesta. Vsem se za skupno delovanje danes najtoplejše zahvalim. Ponosni smo na to, da so tudi ptuje nam prijazne države svoje najslavnije može semkaj poslale. Hvaležno se spominjamo velikega ljudstva, ki je dan na dan te kraje obiskovalo in s tem našemu prizadevanju najlepše spričevalo dalo in s tem dokazalo, da so mu neumorna prizadevanja na naprednjaškem, kulturnem in znanstvenem polju vedno pri sreči. Lahko se nam je ločiti s zavestjo, da smo nalogo častno končali in naše najlepše plačilo bodi nam prepričanje, da smo dobro delo storili.

— Nadvojvoda Ivan zbral je 4. nov. zvečer na Dunaji v vojaški kazini častnike 25. divizije, ter jim je o vojaški izgoji izvrstno govoril. Mi ves ta govor, ki duševno izgojo vojaka razpravlja, toplo priporočamo vsem tistim, ki imajo s to rečjo opraviti, da se prepričajo, da ni samo naše prepričanje, temveč da je to izvirna ideja presvitlega cesarja in njegove hiše, da se z vojakom mora lepo ravnati, ne pa ga po obrazu bití, ga v gležnje z nogo suvati, ako nerodni novak takoj prav nog ne postavi, ali pa ga s puškinim kopitom v hrbet butati, kakor so rimljanski ovni nekdanj sovražno zidovje naskakovali. Lepa beseda lepo mesto najde!

— Nesreče na morju se od dne do dne množé. Iz Plymoutha se poroča, da sta parnika „Motingbill“ in „Eugenie“ v kanalu La Manche trčila in se oba poškodovala.

Telegrami „Slovenca“.

Trst, 5. nov. Tukaj djali so pod ključ urednika „irredentovskega“ lista „Independente“ g. Zampieri-ja zaradi članka „la Marinella“, v katerem je državno pravdnistvo hudodelstvo javnega nasilstva po § 65 lit. a. zasledila. Preiskali so vse prostore po uredništvu, po administraciji in po urednikovem stanovanju, da bi bili dobili rokopis. Tako je pravo postopanje za Trst. Ni še mesec dni, od kar so spravili prvega urednika, Jurčiča in sedaj je že drugi na vrsti. Pereat sequens! Naposled se bodo irredentari že prepričali, da jim v Trstu pri količkaj resni volji avstrijskih oblastnij ni tal za njihove namene.

Dunaj, 5. nov. Proračunski odsek državnoborske delegacije pritrdil je, črtavši neznatne zneske, redni in izvanredni proračun za mornarstvo. Pri razpravi o navadni vojni potrebnosti izre-

kel je vojni minister, da se zdaj ne namerava pomnožiti bojno topništvo; pomnožiti pa se mora trdnjavsko topništvo, vendar ne bo treba pomnožiti števila novincev.

Dunaj, 6. nov. Listi razpravljajo po radikalnem, panslavističnem (občeslovan-skem) rovanji provzročeno gibanje na Srbskem ter popolnem odobravajo to, da vlada napenja vso svojo moč, da bi zatrla pretečo uporno ustajo, povdarjajo pa, da dušenje punta ne sme premeniti se v boj zoper svobodo, in svare pred absolutizmom. Po poročilih „Presse“ je nemirnost do zdaj le v nekterih krajih, po drugih krajih Srbije pa da je popoln mir.

Berolin, 5. nov. Časnik „Kreuzzeitung“ pravi, da pomeni vselej kaj vselega, kedar pride cesarjevič Rudolf v Berlin na obiskovanje; prvi pot pa da skaže avstrijska cesarjevična Berolinu čast obiskovanja, časnik „Krzztg.“ ji toraj kliče pristrčno „dobro došla!“ — Pri slovesnem obedu na čast cesarjeviču in cesarjevčini napravil jima je cesar napitnico ter rekel, da se veseli, da mu je prvokrat dano, pozdraviti cesarjevično v Berlinu, le žal mu je, da tudi cesarica ne more biti deležna časti, pozdraviti cesarjevično tu. — Cesar je trčil z obema.

Roubaix, 6. nov. Zvečer je bil v tovarni požar, razpočil se je bencin, mrtvih 10, ranjenih 20 ljudi.

Dunajska borza.

5. novembra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 65	kr.
Sreberna „ „ „ „	79 „ 40	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	98 „ 50	„
Papirna renta, davka prosta	93 „ 35	„
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 75	„
„ „ „ 4%	86 „ 85	„
„ „ „ papirna renta 5%	85 „ 30	„
Kreditne akeije „ „ 160 gld.	277 „ 50	„
Akeije anglo-avstr. banka 120 gld.	102 „ 25	„
„ avstr.-ogerske banke	838 „ —	„
„ Länderbanke	107 „ —	„
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	624 „ —	„
„ državne železnice	313 „ —	„
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	219 „ 50	„
4% državne srečke iz l. 1854 250 gl.	119 „ 50	„
4% „ „ 1860 500	131 „ 75	„
Državne srečke iz l. 1864 100	169 „ —	„
„ „ 1864 50	168 „ —	„
Kreditne srečke „ „ 100	168 „ 75	„
Ljubljanske srečke „ „ 20	23 „ —	„
Rudolfove srečke „ „ 10	19 „ 25	„
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	102 „ 75	„
„ Ferdinandove sev.	104 „ 75	„
5% štajerske zemljišč. odvez. obligae.	104 „ —	„
London	120 „ 25	„
Srebro „ „ „	— „ —	„
Ces. cekini „ „ „	5 „ 71	„
Francoski napoleond.	9 „ 56 1/2	„
Nemške marke „ „ „	59 „ —	„

Dr. Dominkuš-eva svečanost v Mariboru.

ktera se je bila odložila zaradi smrti njegove matere, se bo vršila v nedeljo 11. t. m. Banketa se bodo udeležile, kakor samo ob sebi umljivo, tudi dame. Začetek svečanosti ob 7. uri zvečer.

Odbor slov. čitalnice.

V neki fari blizu Ljubljane želijo po Božiču v službo dobiti (3)

umnega farovškega hlapca, ki bi bil ob enem tudi cerkovnik.

Kaj več pové vredništva „Slovenca“.

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.